

1. *Stairway to heaven*, ofwel de trap naar de Scheldebron © Toon Bongers
2. De bescheiden Scheldebron staat in schril contrast met het belang van de rivier, vroeger en vandaag © Toon Bongers
3. Reizen is natuurlijk aangenamer in tof gezelschap © Toon Bongers
4. Het ooit befaamde forum van Bagacum (Bavay) staat vandaag de dag deels in de steigers. Ook Romeinse bouwkunst heeft van tijd tot tijd nood aan een opknappbeurt © Toon Bongers
5. Een 2de-eeuwse *praam*, gevonden tijdens noodopgravingen in de vicus van Pommeroeul, schittert nu in het 'Espace Gallo Romain' in Ath © Toon Bongers
6. Best wel indrukwekkend, zo'n Gallo-Romeinse omgangstempel, ook al gaat het om een replica in de Archéosite d'Aubechies © Toon Bongers
7. Een werkende reconstructie van de praam gevonden in Pommeroeul in 'Archéosite d'Aubechies' © Toon Bongers
8. Aan de oevers van de Schelde. Zo zou het er vroeger ook uitgezien kunnen hebben © Janinou
9. Tegenwoordig wordt de Scheldemonding beheerst en beschermd door de Oosterscheldekering © Aat van den Heuvel

Van bron tot monding

Een roadtrip doorheen het Romeinse Scheldegebied

Afgelopen zomer ondernam Toon Bongers, doctoraatsstudent archeologie en geschiedenis aan de Universiteit Gent, een roadtrip doorheen België, Nederland en Noord-Frankrijk. Toon bestudeert in zijn onderzoek de rol van waterwegen in het Romeinse transportnetwerk van Noord-Gallië. Het is dus niet ver zoeken naar zijn reden van deze rondreis: de Schelde - en haar omgeving - ervaren in levende lijve. Dit is zijn verslag.

■ TOON BONGERS

Eens de route uitgestippeld, vangt ons vierkoppige gezelschap de reis aan naar de bron van de Schelde in het Noord-Franse Gouy-le-Catelet. De Scheldebron is een oase te midden van typisch Franse graanvelden. 'Revivat Scaldis' staat te lezen op de plek waar het water van de Schelde voor het eerst het oppervlak raakt. Met daaronder het volgende gedicht: "*Schelde. Kristalheldere bron. Gezegend in uw bestemming. Opborrelend uit een heilige grond. Bevloeit en verrijkt gij edele België. En kussende vele en beroemde steden. Treedt gij met grootse tred. In het rijk der waternimfen.*" Vanuit Gouy-le-Catelet stroomt de Schelde 350 km noordwaarts doorheen Noord-Frankrijk en België om uiteindelijk in Zuid-Nederland in de Noordzee terecht te komen.

Bavay (*Bagacum*) is onze eerste halte. Bagacum diende meer dan driehonderd jaar als hoofdstad van de Nerviers. Het tweeduizend jaar oude forum is toegankelijk voor

het publiek en is vergezeld van een klein, maar fijn museum. Na een tussenstop in Cambrai (*Camaracum*) en een kleine omweg via de Marne door de Champagnestreek voert de weg terug naar de Schelde, onder meer langs de Chaussée Brunehaut, die teruggaat op een Romeinse heerweg. De volgende stop is het 'Espace Gallo Romain' in Ath. Dit museum huisvest de vondsten uit de vicus van Pommeroeul. Het hoogtepunt van deze permanente tentoonstelling is ongetwijfeld het gereconstrueerde platbodem transportschip - ook wel een *praam* genoemd - uit de 2de eeuw na Chr.

Vervolgens strijkt ons gezelschap neer in het openluchtmuseum 'Archéosite et Musée d'Aubechies-Beloil'. Dit museum ligt niet ver van de oorspronkelijke vicus van Blicquy. Het museum is rijkelijk gevuld met replica's van onder andere een Gallo-Romeinse omgangstempel (een provinciale variant van de klassieke tempel, bestaande uit een cella met een overdekte

zuilengaanderij rond), een Gallo-Romeinse villa, een platbodem rivierboot (een replica van het schip van Pommeroeul), grafstèles, en andere Romeinse objecten.

Hierna volgt de reis de meanderende Schelde noordwaarts, langs Gent, om uit te komen in Zeeland. Zeeland is niet alleen het eindpunt van deze reis, maar ook het eindpunt van de Schelde. Hier ledigt de rivier zich in de Noordzee via haar twee grote armen, de Ooster- en de Westerschelde. 2000 jaar terug was het helemaal anders en was de Oosterschelde de enige verbinding tussen de Schelde en de Noordzee. Waar deze twee waterlichamen elkaar raakten, in de buurt van het huidige Colijnsplaat, stond vroeger een tempel voor Nehalennia, beschermgodin van zeelui en handelaren.

De reis is niets anders dan een prachtig samenspel van cultuur, natuur, en geschiedenis. Je moet dus niet altijd ver van huis gaan om een deugddoende reis te maken.